

انزلی؛ کانون فرهنگ‌سازی

۲

گردگشگری ادبی در کیش

۳

تجارت جهانی

شماره: ۲۵۱
شنبه ۱۴۰۵/۰۸/۳۰
info@Tejarate.cc
www.Tejarate.cc
سال هفتم / ۴صفحه قیمت ۴۰۰۰۰ تومان

رشد ریلی کاسپین

۲

تثبیت حقوقی انزلی

دیوان عالی کشور با تأیید نهایی رأی دادگاه بدوی، پرونده‌ای دیرینه درباره مالکیت حدود ۱۱ هکتار از اراضی فاز تجارت و گردشگری منطقه آزاد انزلی را مختومه کرد. این تصمیم، که از سوی شعبه سیزدهم صادر شده، نه تنها سند تک‌برگ و رأی کمیسیون ماده واحده صادرشده به نام خواهان را باطل کرد، بلکه محکومیت حدود ۱۱ میلیارد تومانی سازمان بابت اجرت‌المثل را نیز منتفی ساخت.

پرونده از زمان تأسیس منطقه آزاد انزلی شکل گرفت و حول ادعای مالکیت بر بخشی از اراضی پلاک ثبتی ۱۳۸ فرعی از ۹ اصلی در بخش ۵ گیلان می‌چرخید. خواهان به رأی کمیسیون ماده واحده به شماره ۳۱-۸۵/۲/۵ استناد کرده بود. مدیریت امور حقوقی سازمان، با بررسی سوابق ثبتی و قوانین مرتبط، دفاع را در شعبه چهارم دادگاه عمومی حقوقی بندر انزلی پیش برد و دعوا در مرحله بدوی رد شد.

تخصص گرایی مدیریتی هادی مقدم‌زاده و تبدیل مرز به سکوی همکاری اقتصادی

شتاب ارس در توسعه

تقدیر از سرمایه‌گذاران انزلی

در آیین اختتامیه نخستین رویداد سرمایه‌گذاری گیلان، که با عنوان «دروازه سرمایه‌گذاری پایدار ایران» برگزار شد، از سه سرمایه‌گذار موفق منطقه آزاد انزلی در حوزه‌های بندری، صنعتی و گردشگری و همچنین یکی از مدیران سازمان تجلیل به عمل آمد. این مراسم با حضور هادی حق‌شناس، استاندار گیلان، و مصطفی طاعتی‌مقدم، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد انزلی، برگزار شد و فرصتی برای برجسته‌کردن نقش بخش خصوصی در توسعه اقتصادی شمال کشور فراهم کرد.

بهنام حریری، مدیرعامل شرکت انبوه‌سازان زرین در حوزه تجاری و گردشگری؛ مهدی بوستانی، مدیرعامل شرکت محور طلایی کاسپین در حوزه بندری و لجستیک؛ و اشکان پوررشید، مدیرعامل شرکت روژه‌مکس در حوزه تولید، به‌عنوان سرمایه‌گذاران موفق معرفی و تقدیر شدند. در بخش دیگری از برنامه، سامان طالبی، مدیر صنایع سازمان منطقه آزاد انزلی، به نمایندگی از معاونت اقتصادی سازمان، به‌عنوان مدیر موفق حوزه اقتصادی مورد تجلیل قرار گرفت. این انتخاب‌ها نشان‌دهنده تمرکز سازمان بر فعالیت‌هایی است که مستقیماً به ظرفیت‌های کلیدی منطقه از اسکله‌ها و لجستیک دریایی تا تولید صنعتی و گردشگری گره خورده‌اند.

رویداد دوروزه سرمایه‌گذاری گیلان، که در تالار مرکزی رشت برگزار شد، با هدف معرفی فرصت‌های واقعی سرمایه‌گذاری، کاهش فاصله میان بخش خصوصی و دولتی، و معرفی بیش از بیست بسته سرمایه‌گذاری با حجم تقریبی ۷۵ هزار میلیارد تومان طراحی شده بود. تجلیل از این سرمایه‌گذاران در چنین فضایی، بیش از یک مراسم نمادین، پیامی روشن ارسال می‌کند: موفقیت در منطقه آزاد انزلی نه صرفاً به معافیت‌های مالیاتی یا موقعیت جغرافیایی، بلکه به توانایی کارآفرینان در تبدیل ظرفیت‌های بندری، صنعتی و گردشگری به پروژه‌های عملیاتی وابسته است.

۳

نمایش‌های خیابانی انزلی

بخش نمایش‌های خیابانی سی‌وهشتمین جشنواره تئاتر استان گیلان در منطقه آزاد انزلی برگزار می‌شود.

این رویداد فرصتی برای ارتباط مستقیم هنرمندان با مردم و پویایی فضای فرهنگی منطقه است.

علاقه‌مندان می‌توانند با حضور در محل اجرا، از نزدیک شاهد آثار تئاتری باشند.

پیگیری اخبار از طریق وب‌سایت رسمی منطقه آزاد انزلی توصیه می‌شود.

راه‌اندازی سندباکس TradeTech مصر

مصر با راه‌اندازی اولین سندباکس نظارتی TradeTech، گام مهمی برای دیجیتال‌سازی تجارت بین‌المللی برداشت. این مرکز زیر نظر نخست‌وزیر، راه‌حل‌های هوش مصنوعی را برای ساده‌سازی رویه‌های صادراتی آزمایش می‌کند. امضای پروتکل همکاری با شرکت‌هایی مانند مایکروسافت، ویزا و e& Egypt، نشان‌دهنده عزم جدی قاهره برای جذب فناوری و حمایت از صادرکنندگان است. این اقدام می‌تواند موقعیت مصر را در زنجیره تجارت منطقه تقویت کند.

رونق FTZ در آمریکا

تقاضا برای مناطق تجارت خارجی آمریکا در نیمه اول ۲۰۲۶ دو برابر شد و به ۷۲ اعلامیه تولیدی رسید. سیاست‌های تعرفه‌ای و تمرکز بر reshoring و nearshoring در دوره دوم ترامپ، بخش‌های نیمه‌هادی، خودرو، انرژی و دارو را به صدر کشانده است. وزارت بازرگانی نیز امروز قاعده جدیدی برای ساده‌سازی و تسریع فرآیند تأیید فعالیت‌های FTZ منتشر کرد.

رشد ریلی کاسپین

در آیین اختتامیه نخستین رویداد سرمایه‌گذاری گیلان، مصطفی طاعتی‌مقدم، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد انزلی، تصویری روشن از آینده‌ای ترسیم کرد که در آن استان گیلان نه صرفاً یک منطقه ساحلی، بلکه حلقه اصلی حمل‌ونقل ترکیبی شمال ایران باشد. او از افزایش ۲۰۰ درصدی بارگیری ریلی بندر کاسپین خبر داد و برنامه‌هایی را برشمرد که هدفشان تکمیل زنجیره حمل‌ونقل از آستارا و رشت تا بنادر انزلی و کاسپین در افق پنج‌ساله است. این اظهارات در شرایطی مطرح شد که پروژه راهبردی راه‌آهن رشت-آستارا پس از سال‌ها وقفه، با توافق‌های تازه ایران و روسیه وارد فاز اجرایی جدی‌تری شده و توجه به کریدور شمال-جنوب بیش از پیش افزایش یافته است.

طاعتی‌مقدم با اشاره به افزوده‌شدن دو خط ریلی به ایستگاه بندر کاسپین توضیح داد که سازمان منطقه آزاد انزلی با درک اهمیت حاکمیتی این زیرساخت، اجرای آن را خود بر عهده گرفته است. نتیجه این اقدام، جهش قابل توجه در بارگیری ریلی بوده و اکنون امید می‌رود با تکمیل خطوط داخلی بندر، امکان حمل ریلی کالاهای مایع نیز فراهم شود. هماهنگی میان بخش‌های دریایی، ریلی و بندری به گفته او زمینه جابه‌جایی یکسره بار را ایجاد کرده و تأمین بار، واگن و خدمات بندری را در کنار هم قرار داده است.

این پیشرفت‌ها بخشی از تلاش گسترده‌تر برای تبدیل منطقه آزاد انزلی و بندر کاسپین به هاب لجستیکی جنوب دریای خزر است. بندر کاسپین که برای ظرفیت ۱۱ میلیون تن طراحی شده، در حال حاضر ظرفیت عملیاتی محدودتری دارد، اما قراردادهای جدید احداث اسکله‌ها و ورود تجهیزات پیشرفته، نوید افزایش چشمگیر توان عملیاتی را می‌دهد. عملکرد بندر در سال‌های اخیر تقریباً دوبرابر شده و هدف‌گذاری برای رسیدن به ۱.۵ میلیون تن در سال جاری نشان‌دهنده شتاب گرفتن فعالیت‌هاست. همزمان، برنامه‌ریزی برای ایجاد دهکده لجستیک در اراضی سفیدرود و مجاورت ایستگاه راه‌آهن رشت، می‌تواند خدمات پشتیبانی مورد نیاز بنادر کاسپین و انزلی را تأمین کند و با پیشرفت راه‌آهن رشت-آستارا، به شکل‌گیری یک مرکز لجستیکی در این مسیر کمک نماید.

طاعتی‌مقدم همچنین از آمادگی سازمان برای مشارکت در توسعه فرودگاه رشت خبر داد. پیشنهادهایی برای بهسازی باند و احداث ترمینال جدید به وزارت راه و شهرسازی ارائه شده و طرحی برای جذب و جابه‌جایی بار از طریق فرودگاه با مشارکت سرمایه‌گذار، شرکت هواپیمایی، فورواردر، منطقه آزاد و فرودگاه در حال پیگیری است. او بر ظرفیت صنعت هوایی برای ایجاد اشتغال و جذب نیروهای متخصص گیلانی تأکید کرد و آمادگی سازمان را برای همراهی در این حوزه اعلام نمود.

این برنامه‌ها در بستر وسیع‌تر کریدور بین‌المللی شمال-جنوب معنا پیدا می‌کنند. این کریدور که هند را از طریق ایران به روسیه و اروپا متصل می‌کند، مسیر کوتاه‌تر و ارزان‌تری نسبت به کانال سوئز ارائه می‌دهد و می‌تواند زمان و هزینه حمل را تا ۳۰ تا ۴۰ درصد کاهش دهد. استان گیلان با بنادر انزلی و کاسپین، مرز آستارا و شبکه ریلی در حال تکمیل، موقعیت کلیدی در شاخه غربی این کریدور دارد. تکمیل راه‌آهن رشت-آستارا به طول حدود ۱۶۲ کیلومتر، حلقه مفقوده این مسیر محسوب می‌شود. اخیراً توافق‌نامه همکاری با روسیه در شورای عالی امنیت ملی به تصویب رسیده، اراضی مسیر به طور کامل تحویل طرف روسی شده و پیش‌بینی سرمایه‌گذاری قابل توجهی برای آن مطرح است. این تحولات می‌تواند ساختار حمل‌ونقل، تجارت و اقتصاد استان را دگرگون کند.

با این حال، چالش‌ها همچنان جدی هستند. تأخیرهای طولانی‌مدت در پروژه‌های زیرساختی، محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها، نیاز به هماهنگی گسترده میان دستگاه‌های مختلف و جذب سرمایه پایدار، موانع اصلی به شمار می‌روند. افزایش ۲۰۰ درصدی بارگیری ریلی هرچند قابل توجه است، اما باید دید آیا این رشد پایدار خواهد بود و آیا زیرساخت‌های پسکرانه‌ای و لجستیکی قادر به پشتیبانی از حجم بالاتر کالا خواهند بود. ایجاد دهکده لجستیک و توسعه فرودگاه نیز نیازمند برنامه‌ریزی دقیق، تأمین مالی و غلبه بر موانع بوروکراتیک است.

از منظر تحلیلی، تلاش‌های منطقه آزاد انزلی بازتاب‌دهنده درک عمیق‌تری از اهمیت لجستیک در اقتصاد مدرن است. در جهانی که زنجیره‌های تأمین به‌سرعت در حال بازتنظیم هستند و مسیرهای جایگزین برای تجارت اوراسیا اهمیت یافته‌اند، گیلان می‌تواند از موقعیت جغرافیایی خود به عنوان دروازه شمالی ایران بهره‌برداری کند. اتصال دریا، ریل، جاده و در آینده هوا، امکان جابه‌جایی انعطاف‌پذیر کالا را فراهم می‌آورد و استان را از اقتصاد سنتی مبتنی بر کشاورزی و گردشگری به سمت اقتصاد مبتنی بر تجارت، ترانزیت و ارزش‌افزوده سوق می‌دهد.

موفقیت این چشم‌انداز به عوامل متعددی وابسته است: تداوم همکاری‌های بین‌المللی به ویژه با روسیه و کشورهای حاشیه خزر، حل مشکلات تملک و تأمین مالی پروژه‌های ریلی، توسعه همزمان زیرساخت‌های بندری و پسکرانه‌ای، و ایجاد محیط جذاب برای سرمایه‌گذاران خصوصی. رویداد سرمایه‌گذاری گیلان که طاعتی‌مقدم در اختتامیه آن سخن گفت، خود نشانه‌ای از تلاش برای جلب توجه سرمایه‌گذاران به این ظرفیت‌هاست.

اگر برنامه‌های اعلام‌شده در پنج سال آینده محقق شود، گیلان می‌تواند جایگاه شایسته‌ای در حمل‌ونقل ترکیبی شمال کشور پیدا کند. بندر کاسپین به عنوان قلب تپنده ترانزیت، دهکده لجستیک سفیدرود به عنوان مرکز پشتیبانی، فرودگاه رشت به عنوان گره هوایی و راه‌آهن رشت-آستارا به عنوان اتصال نهایی، مجموعه‌ای به هم پیوسته را شکل خواهند داد. این تحول نه تنها به نفع استان، بلکه به تقویت نقش ایران در کریدورهای بین‌المللی و تنوع‌بخشی به مسیرهای تجاری کشور خواهد انجامید.

با این وجود، تحقق چنین چشم‌اندازی نیازمند پیگیری مستمر، شفافیت در اجرا و اجتناب از تکرار تأخیرهای گذشته است. اظهارات طاعتی‌مقدم در رشت، بیش از آنکه اعلام دستاورد باشد، فراخوانی برای اقدام هماهنگ در مقیاسی است که می‌تواند آینده اقتصادی شمال ایران را بازتعریف کند. ■

انزلی؛ کانون فرهنگ‌سازی

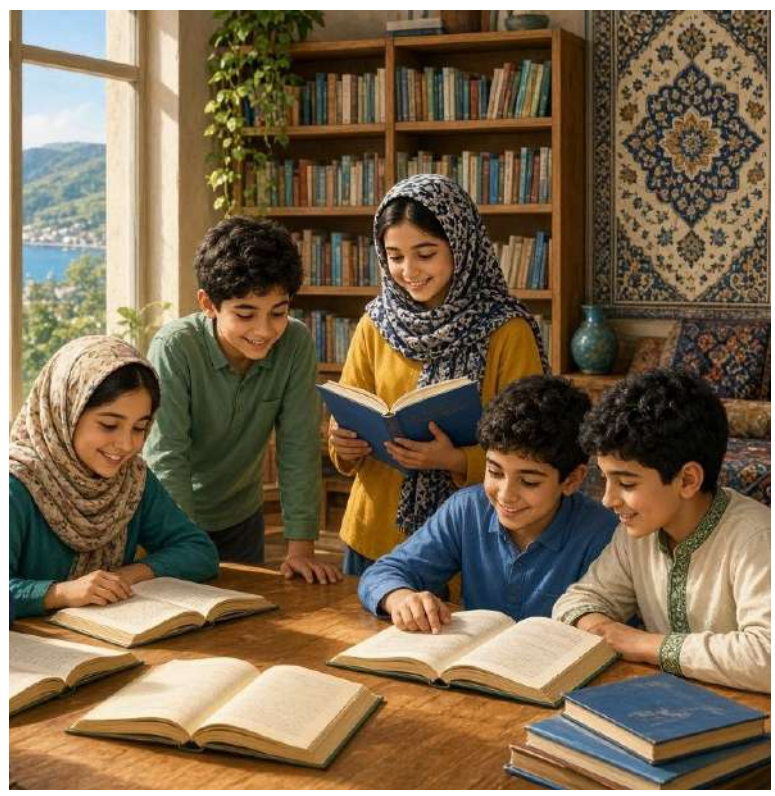

در هفته کتاب و کتابخوانی، معاونت فرهنگی، اجتماعی و گردشگری سازمان منطقه آزاد انزلی با همکاری نهادهای آموزشی، برنامه‌های فرهنگی و آموزشی متنوعی را در مدارس سطح منطقه برگزار کرد. هدف اصلی این برنامه‌ها، آشنایی نسل آینده با فواید مطالعه، ایجاد انس با کتاب و فراهم‌آوردن فضایی نشاط‌آور برای فاصله گرفتن هدفمند از آسیب‌های پنهان فضای مجازی بود.

این اقدام در ظاهر یک برنامه محلی به نظر می‌رسد، اما در واقع بازتاب‌دهنده یک چالش بزرگ‌تر است: رقابت نابرابر میان صفحه کتاب و صفحه گوشی. کودکان امروز بیش از هر نسل دیگری در معرض محتوای سریع، سطحی و اغلب اعتیادآور فضای مجازی قرار دارند. در چنین شرایطی، مدارس و نهادهای محلی می‌توانند نقش مهمی ایفا کنند؛ نه به‌عنوان جایگزین والدین، بلکه به‌عنوان پلی که فرهنگ کتاب‌خوانی را از کلاس درس به خانه منتقل می‌کند.

برنامه‌های برگزارشده در منطقه آزاد انزلی، تلاش کرده‌اند این پل را بسازند. با تمرکز بر «آینده‌سازان این دیار»، سازمان کوشیده است مطالعه را نه به‌عنوان تکلیف، بلکه به‌عنوان تجربه‌ای لذت‌بخش معرفی کند. این رویکرد درست است. تحقیقات متعدد نشان می‌دهد که عادت مطالعه در سنین پایین، تأثیر مستقیمی بر مهارت‌های تفکر انتقادی، تمرکز و حتی تاب‌آوری روانی دارد. در مقابل، استفاده کنترل‌نشده از فضای مجازی می‌تواند همین مهارت‌ها را تضعیف کند.

با این حال، موفقیت چنین برنامه‌هایی به استمرار بستگی دارد. یک هفته کتابخوانی، هرچند مفید، کافی نیست. اگر فرهنگ مطالعه صرفاً به مناسبت‌ها محدود بماند و به روال روزمره مدارس و خانواده‌ها تبدیل نشود، تأثیر آن موقتی خواهد بود. دعوت سازمان به «دست در دست هم گذاشتن» برای بردن کتاب از مدرسه به خانه، اشاره دقیقی به همین نقطه ضعف دارد: بدون مشارکت خانواده، تلاش‌های رسمی کم‌عمق می‌مانند.

منطقه آزاد انزلی با ظرفیت‌های اقتصادی و گردشگری‌اش، می‌تواند الگویی برای پیوند توسعه محلی با توسعه فرهنگی باشد. اگر این برنامه‌ها ادامه یابد و به شکل پایدار در نظام آموزشی منطقه نهادینه شود، ممکن است نسلی پرورش یابد که کتاب را نه رقیب فضای مجازی، بلکه یار همیشگی خود بداند. این هدف، فراتر از یک مناسبت تقویمی، ضرورتی فرهنگی برای جامعه امروز است.. ■

تثبیت حقوقی انزلی

دیوان عالی کشور با تأیید نهایی رأی دادگاه بدوی، پرونده‌ای دیرینه درباره مالکیت حدود ۱۱ هکتار از اراضی فاز تجارت و گردشگری منطقه آزاد انزلی را مختومه کرد. این تصمیم، که از سوی شعبه سیزدهم صادر شده، نه تنها سند تک‌برگ و رأی کمیسیون ماده واحده صادرشده به نام خواهان را باطل کرد، بلکه محکومیت حدود ۱۱ میلیارد تومانی سازمان بابت اجرت‌المثل را نیز منتفی ساخت. اراضی مورد اختلاف، بر اساس برآوردهای اولیه، ارزشی بالغ بر چندین همت دارند و اکنون حقوق سازمان بر آن‌ها تثبیت شده است.

پرونده از زمان تأسیس منطقه آزاد انزلی شکل گرفت و حول ادعای مالکیت بر بخشی از اراضی پلاک ثبتی ۱۳۸ فرعی از ۹ اصلی در بخش ۵ گیلان می‌چرخید. خواهان به رأی کمیسیون ماده واحده به شماره ۳۱-۸۵/۲/۵ استناد کرده بود. مدیریت امور حقوقی سازمان، با بررسی سوابق ثبتی و قوانین مرتبط، دفاع را در شعبه چهارم دادگاه عمومی حقوقی بندر انزلی پیش برد و دعوا در مرحله بدوی رد شد. اعتراض خواهان در دیوان عالی نیز پذیرفته نشد و رأی به نفع سازمان قطعیت یافت.

ابعاد مالی پرونده قابل توجه بود. سازمان در جریان رسیدگی به پرداخت حدود ۱۱ میلیارد تومان اجرت‌المثل برای بازه ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۹ محکوم شده بود. با توجه به گذشت زمان و تغییرات اقتصادی، اجرای این حکم می‌توانست هزینه‌های بیشتری به بیت‌المال تحمیل کند. ابطال سند مالکیت نیز از خروج این اراضی از اختیار سازمان جلوگیری کرد؛ اراضی‌ای که در قلب فاز تجارت و گردشگری قرار دارند و برای توسعه زیرساخت‌ها و جذب سرمایه‌گذاری اهمیت راهبردی دارند.

این رأی را می‌توان نمونه‌ای از کارکرد نظام قضایی در صیانت از دارایی‌های عمومی دانست. مناطق آزاد، به‌ویژه انزلی که در کریدورهای تجاری شمال کشور نقش دارد، همواره با چالش‌های ملکی و ثبتی روبه‌رو بوده‌اند. تثبیت مالکیت سازمان بر این ۱۱ هکتار، فراتر از یک پیروزی حقوقی، پیام روشنی درباره اولویت حفاظت از بیت‌المال و جلوگیری از تضییع منابع عمومی ارسال می‌کند. اکبر نیازی، مدیر امور حقوقی سازمان، تأکید کرده که پیگیری مستند و مستمر، همراه با حمایت مدیریتی، کلید این نتیجه بوده است.

با این حال، پرونده‌های مشابه همچنان در جریان‌اند. موفقیت در این مورد نشان می‌دهد که دفاع حقوقی دقیق می‌تواند از خسارات مالی و حقوقی جلوگیری کند، اما نیازمند تداوم نظارت و شفافیت در مدیریت اراضی مناطق آزاد است. رأی دیوان عالی، در نهایت، بیش از یک پایان‌بندی قضایی، تأکیدی بر حاکمیت قانون در حوزه دارایی‌های عمومی است. ■

گردشگری ادبی در کیش

در اسکله تفریحی کیش، جایی که خانواده‌های گردشگر معمولاً برای تماشای غروب خلیج فارس، پیاده‌روی روی چوب‌های اسکله و تفریحات آبی جمع می‌شوند، این روزها صدای دیگری هم به گوش می‌رسد: صدای قصه‌گویی، نمایش عروسکی و گفت‌وگو درباره کتاب. برنامه «گذر کیش و کتاب» که به مناسبت هفته کتاب و کتاب‌خوانی در اسکله تفریحی برگزار شده، تلاشی است برای پیوند دو جهان ظاهراً دور از هم گردشگری تفریحی و فرهنگ مطالعه.

وحید خسروی، کارشناس هنرهای نمایشی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، این حضور خانواده‌های گردشگر را فرصتی ارزشمند می‌داند. او معتقد است که رویداد می‌تواند فرهنگ کتاب‌خوانی را ترویج کند و کودکان را با فعالیت‌های فرهنگی و هنری آشنا سازد. این نگاه، فراتر از یک اظهارنظر رسمی است؛ بازتاب‌دهنده تغییری ظریف اما معنادار در رویکرد فرهنگی مناطق آزاد و مقاصد گردشگری ایران است.

کیش سال‌هاست مقصد اصلی گردشگری خانوادگی در ایران محسوب می‌شود. جزیره‌ای کوچک با زیرساخت‌های نسبتاً مدرن، امنیت بالا، سواحل تمیز و مجموعه‌ای از تفریحات مناسب همه سنین از پارک دلفین‌ها و کشتی‌های کف‌شیشه‌ای گرفته تا شهربازی‌ها و مسیرهای دوچرخه‌سواری. بسیاری از خانواده‌ها کیش را دقیقاً به این دلیل انتخاب می‌کنند که هم والدین بتوانند استراحت کنند و هم کودکان سرگرم شوند. اسکله تفریحی یکی از پرازدحام‌ترین نقاط این جزیره است؛ فضایی عمومی، رایگان و در دسترس که عصرها و شب‌ها به محلی برای قدم‌زدن و گذران اوقات فراغت تبدیل می‌شود.

قرار دادن برنامه کتاب‌محور در چنین فضایی، از نظر استراتژیک هوشمندانه به نظر می‌رسد. به‌جای اینکه کتاب را به فضای رسمی کتابخانه یا نمایشگاه محدود کند، آن را به میان جریان زندگی روزمره گردشگران می‌برد. کودکی که همراه والدینش برای تماشای دریا آمده، ممکن است دقایقی پای نمایش عروسکی بنشیند یا در غرفه‌ای کتابی ورق بزند. این مواجهه تصادفی، گاه تأثیر عمیق‌تری از برنامه‌های اجباری مدارس دارد. خسروی به درستی بر این نکته انگشت گذاشته است: حضور خانواده‌های گردشگر فرصتی است که نباید از دست برود.

این رویکرد با روندهای جهانی گردشگری فرهنگی نیز همخوانی دارد. در بسیاری از مقاصد موفق دنیا، تلفیق فرهنگ و تفریح دیگر یک انتخاب لوکس نیست، بلکه ضرورتی برای تمایز و پایداری است. گردشگر امروزی به‌ویژه خانواده ایرانی طبقه متوسط تنها به دنبال آفتاب و خرید نیست؛ خواهان تجربه‌ای است که کمی غنی‌تر، کمی ماندگارتر باشد. برنامه‌هایی مانند گذر کیش و کتاب می‌توانند این نیاز را پاسخ دهند و در عین حال، تصویر کیش را از یک مقصد صرفاً تفریحی به مقصدی فرهنگی‌تر ارتقا دهند.

البته چالش‌هایی هم وجود دارد. گردشگری انبوه اغلب با سطحی‌نگری همراه است. بسیاری از خانواده‌ها با برنامه‌ای فشرده به کیش می‌آیند و اولویت‌شان تفریح و خرید است، نه مطالعه. تبدیل یک گذر کوتاه در اسکله به لحظه‌ای معنادار برای کتاب‌خوانی، نیازمند طراحی دقیق محتوا، جذابیت بصری و تعامل واقعی است. نمایش عروسکی و برنامه‌های کودک‌محور نقطه قوت خوبی است، اما برای تأثیرگذاری پایدار، باید فراتر از یک رویداد مناسبتی برود. آیا این برنامه‌ها می‌توانند به بخشی از هویت دائمی اسکله تبدیل شوند؟ آیا کتابخانه‌های کوچک سیار یا ایستگاه‌های تبادل کتاب در نقاط پرتردد جزیره امکان‌پذیر است؟

از سوی دیگر، کیش ظرفیت‌های فرهنگی قابل توجهی دارد که کمتر دیده شده‌اند. نمایشگاه‌های کتاب سالانه جزیره با استقبال نسبتاً خوب کیشوندان و برخی گردشگران روبه‌رو شده و سرانه مطالعه در این جزیره گاه بالاتر از میانگین کشوری گزارش شده است. ترکیب این ظرفیت با جریان عظیم گردشگران خانوادگی، می‌تواند الگویی برای سایر مناطق آزاد و مقاصد گردشگری کشور باشد. گردشگری فرهنگی اگر درست طراحی شود، نه تنها به ترویج کتاب کمک می‌کند، بلکه تجربه گردشگر را غنی‌تر می‌سازد و او را به سفری عمیق‌تر دعوت می‌کند.

در سطحی عمیق‌تر، این تلاش بازتاب‌دهنده پرسش بزرگ‌تری است: چگونه می‌توان در جامعه مصرف‌گرا و پرشتاب امروز، فضاهایی برای تأمل و مطالعه ایجاد کرد؟ کتاب‌خوانی سنتی اغلب نیازمند سکوت، تمرکز و زمان است؛ در حالی که گردشگری معاصر پر از محرک‌های حسی و برنامه‌های شلوغ است. پیوند این دو، نیازمند خلاقیت است. قصه‌گویی زنده، نمایش‌های تعاملی، کارگاه‌های کوتاه و فضاهای طراحی‌شده برای نشستن و ورق زدن کتاب، می‌توانند پلی میان این دو جهان بسازند.

موفقیت نهایی چنین برنامه‌هایی را نمی‌توان تنها با تعداد شرکت‌کنندگان سنجید. معیار واقعی این است که آیا کودکی که در اسکله کیش با کتابی آشنا شده، پس از بازگشت به شهر خود همچنان به مطالعه علاقه نشان می‌دهد یا نه. آیا والدین، که معمولاً در سفر کمتر به کتاب فکر می‌کنند، لحظه‌ای در کنار فرزندشان می‌نشینند و با هم کتابی را ورق می‌زنند؟ این تأثیرات نرم و بلندمدت هستند و اندازه‌گیری‌شان دشوار است، اما دقیقاً همان چیزی است که ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی به آن نیاز دارد.

گذر کیش و کتاب، در مقیاس خود، آزمایشی کوچک اما مهم است. آزمایشی برای این که ببینیم آیا می‌توان فرهنگ مطالعه را از فضای رسمی و گاه خشک کتابخانه‌ها بیرون آورد و به میان زندگی واقعی مردم حتی در میان موج و غروب و هیاهوی گردشگری برد. اگر این آزمایش موفق شود، می‌تواند الگویی برای سایر مقاصد گردشگری ایران باشد: جایی که تفریح و تأمل، خرید و مطالعه، ساحل و داستان، در کنار هم قرار گیرند. در جهانی که توجه انسان روزبه‌روز تکه‌تکه‌تر می‌شود، چنین فضاهایی ارزشمندتر از آن هستند که نادیده گرفته شوند. ■

تقدیر از سرمایه‌گذاران انزلی

در آیین اختتامیه نخستین رویداد سرمایه‌گذاری گیلان، که با عنوان «دروازه سرمایه‌گذاری پایدار ایران» برگزار شد، از سه سرمایه‌گذار موفق منطقه آزاد انزلی در حوزه‌های بندری، صنعتی و گردشگری و همچنین یکی از مدیران سازمان تجلیل به عمل آمد. این مراسم با حضور هادی حق‌شناس، استاندار گیلان، و مصطفی طاعتی‌مقدم، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد انزلی، برگزار شد و فرصتی برای برجسته‌کردن نقش بخش خصوصی در توسعه اقتصادی شمال کشور فراهم کرد.

بهنام حریری، مدیرعامل شرکت انبوه‌سازان زرین در حوزه تجاری و گردشگری؛ مهدی بوستانی، مدیرعامل شرکت محور طلایی کاسپین در حوزه بندری و لجستیک؛ و اشکان پوررشید، مدیرعامل شرکت روژه‌مکس در حوزه تولید، به‌عنوان سرمایه‌گذاران موفق معرفی و تقدیر شدند. در بخش دیگری از برنامه، سامان طالبی، مدیر صنایع سازمان منطقه آزاد انزلی، به نمایندگی از معاونت اقتصادی سازمان، به‌عنوان مدیر موفق حوزه اقتصادی مورد تجلیل قرار گرفت. این انتخاب‌ها نشان‌دهنده تمرکز سازمان بر فعالیت‌هایی است که مستقیماً به ظرفیت‌های کلیدی منطقه از اسکله‌ها و لجستیک دریایی تا تولید صنعتی و گردشگری گره خورده‌اند.

رویداد دوروزه سرمایه‌گذاری گیلان، که در تالار مرکزی رشت برگزار شد، با هدف معرفی فرصت‌های واقعی سرمایه‌گذاری، کاهش فاصله میان بخش خصوصی و دولتی، و معرفی بیش از بیست بسته سرمایه‌گذاری با حجم تقریبی ۷۵ هزار میلیارد تومان طراحی شده بود. حضور منطقه آزاد انزلی در این رویداد، به‌ویژه با محوریت پنل تخصصی «گیلان؛ حلقه اتصال بازارهای شمال و جنوب»، بر موقعیت استراتژیک این منطقه به‌عنوان دروازه تجارت با کشورهای حاشیه دریای خزر تأکید داشت. تجلیل از این سرمایه‌گذاران در چنین فضایی، بیش از یک مراسم نمادین، پیامی روشن ارسال می‌کند: موفقیت در منطقه آزاد انزلی نه صرفاً به معافیت‌های مالیاتی یا موقعیت جغرافیایی، بلکه به توانایی کارآفرینان در تبدیل ظرفیت‌های بندری، صنعتی و گردشگری به پروژه‌های عملیاتی وابسته است.

تحلیل این اقدام نشان می‌دهد که مقامات استانی و سازمانی در تلاش‌اند تا الگوی رشد منطقه آزاد انزلی را از وابستگی صرف به تجارت سنتی به سمت تنوع‌بخشی در تولید، لجستیک و گردشگری سوق دهند. شرکت‌هایی که مورد تقدیر قرار گرفتند، نمونه‌هایی از این تنوع هستند: یکی در ساخت‌وساز و گردشگری، دیگری در زیرساخت‌های بندری و سومی در تولید صنعتی. در شرایطی که اقتصاد ایران با چالش‌های سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی روبه‌روست، چنین تجلیل‌هایی می‌تواند هم انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاران موجود باشد و هم سیگنالی به سرمایه‌گذاران بالقوه که منطقه آزاد انزلی همچنان فضایی برای فعالیت‌های واقعی و قابل‌اندازه‌گیری فراهم می‌کند. موفقیت این رویکرد اما در نهایت به تداوم تسهیل‌گری، شفافیت در بسته‌های سرمایه‌گذاری و حل موانع اجرایی بستگی دارد. ■

تخصص‌گرایی مدیریتی هادی مقدم‌زاده و تبدیل مرز به سکوی همکاری اقتصادی

شتاب ارس در توسعه

در شمال‌غرب ایران، جایی که رود ارس مرز طبیعی میان ایران، جمهوری آذربایجان، ارمنستان و نخجوان را شکل می‌دهد، منطقه آزاد تجاری-صنعتی ارس در حال تجربه دوره‌ای از شتاب‌گیری است. این منطقه که با وسعت حدود ۵۱ هزار هکتار (و در برخی مصوبات بعدی تا بیش از ۷۱ هزار هکتار) از شهرستان‌های جلفا و خداآفرین امتداد یافته، از زمان انتصاب هادی مقدم‌زاده به عنوان مدیرعامل سازمان در آذر ۱۴۰۳، مسیر پیشرفت و آبادانی را با رویکردی متفاوت طی می‌کند. مقدم‌زاده، دکتری مدیریت بازرگانی از دانشگاه تهران و مدیر بومی منطقه مرند و جلفا که پیش‌تر شهرداری منطقه ۴ تبریز را بر عهده داشته، بر تخصص‌گرایی مدیریتی تأکید دارد؛ رویکردی که نیروهای متخصص را بازوی توانمند تحقق اهداف اقتصادی، جذب سرمایه و خدمت‌رسانی به مردم مرزدار این خطه استراتژیک می‌داند.

ارس از سال ۱۳۸۲ با مصوبه مجلس و آغاز فعالیت عملی در ۱۳۸۳-۱۳۸۴ شکل گرفت و در ۱۳۸۷ محدوده آن گسترش یافت. موقعیت ژئوپلیتیک آن در نقطه صفر مرزی و قرارگیری در مسیر کریدورهای بین‌المللی شمال-جنوب و ابریشم، این منطقه را به دروازه‌ای بالقوه برای تعامل با قفقاز و اوراسیا تبدیل کرده است. بیش از ۲۰۰ واحد صنعتی و تولیدی فعال، ظرفیت‌های گلخانه‌ای، لجستیک و گردشگری، و دسترسی به خطوط ریلی و جاده‌ای، از مزیت‌های ساختاری آن هستند. با این حال، مانند بسیاری از مناطق آزاد ایران، ارس همواره با چالش‌هایی چون بروکراسی، تفسیرهای متفاوت از معافیت‌های مالیاتی و فشارهای ناشی از تحریم‌ها و نوسانات منطقه‌ای روبه‌رو بوده است.

آمارهای رسمی منتشرشده در دوره مدیریت جدید، تصویری از جهش نسبی ارائه می‌دهد. در ۹ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، تراز تجاری منطقه مثبت ۲۶۰ میلیون دلار اعلام شد: صادرات ۴۴۱ میلیون دلار در برابر واردات ۱۸۱ میلیون دلار. سرمایه‌گذاری داخلی رشد قابل توجهی داشت (در برخی گزارش‌ها بیش از ۳۲۰ درصد در مقاطع زمانی مشخص) و سرمایه‌گذاری خارجی جذب‌شده از حدود ۲۷-۲۹ میلیون دلار در دوره مشابه سال قبل به ارقام بالاتر از ۱۴۸ میلیون دلار (و در گزارش‌های سالانه تا ۵۴۱ میلیون دلار جذب و ۳۰۵ میلیون دلار محقق‌شده) رسید. تولید نیز رشد ۱۶۹ درصدی ثبت کرد. ارس در ارزیابی عملکرد عمرانی و زیربنایی دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد، رتبه نخست کشور را کسب کرد و پروژه‌های نیمه‌تمام متعددی تکمیل یا کلنگ‌زنی شد؛ از جمله در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر مانند نیروگاه‌های خورشیدی.

این ارقام، هرچند از سوی سازمان منطقه آزاد و رسانه‌های رسمی اعلام شده و نیازمند راستی‌آزمایی مستقل هستند، نشان‌دهنده تغییر تمرکز از تجارت صرف به تولیدمحوری و صادرات محوری است. مقدم‌زاده در سخنرانی‌ها و دیدارهای خود بارها بر «معماری نوین اقتصادی» با همسایگان تأکید کرده است. در نمایشگاه ارمنستان اکسپو و دیدار با مقامات منطقه آزاد پوتی گرجستان، او ارس را نه صرفاً نقطه عبور کالا، بلکه بستری برای شراکت‌های راهبردی در صنعت، کشاورزی پیشرفته، لجستیک و گردشگری توصیف کرد. مرزها، به گفته او، نباید خط تقسیم باشند بلکه سکوی همکاری اقتصادی. این رویکرد با مفهوم «نسل ششم مناطق آزاد» همخوانی دارد که هدف آن تبدیل مرزها به پلتفرم دیپلماسی اقتصادی و تاب‌آوری ملی است.

تخصص‌گرایی مدیریتی که مقدم‌زاده بر آن پای می‌فشارد، در انتصابات داخلی و اولویت‌بندی پروژه‌ها نمود یافته است. مدیران با سابقه اجرایی و بومی در کنار نیروهای متخصص، بر تسهیل فرآیندها، حمایت از تولیدکنندگان و رفع موانع تمرکز دارند. بازدیدهای میدانی از واحدهای تولیدی، تأکید بر حفظ اشتغال حتی در شرایط دشوار، و تلاش برای حل مسائل مربوط به معافیت‌های مالیاتی (که سازمان امور مالیاتی در برخی موارد شرایط ارس را نمی‌پذیرد) از نشانه‌های این رویکرد است. در عین حال، چالش‌هایی باقی است: کندی هماهنگی میان دستگاه‌های مرزی در نوردوز و بازرگان، فشار قاچاق کالا که خود تولیدکنندگان قانونی را آسیب می‌زند، و نیاز به زیرساخت‌های پایدارتر انرژی و حمل و نقل.

از منظر تحلیلی، موفقیت ارس در این دوره به عوامل متعددی وابسته است. نخست، موقعیت جغرافیایی که دسترسی به بازارهای قفقاز و اوراسیا را فراهم می‌کند و می‌تواند هزینه‌های ترانزیت را کاهش دهد. دوم، سیاست‌های حمایتی دولت چهاردهم و وزارت اقتصاد که مناطق آزاد را به عنوان ابزار دیپلماسی اقتصادی می‌بینند. سوم، مدیریت محلی که با شناخت ظرفیت‌های منطقه، بر حوزه‌های دارای مزیت رقابتی (گلخانه‌ها، صنایع صادرات‌محور، انرژی پاک) تمرکز کرده است. با این حال، پایداری این شتاب نیازمند حل ساختاری موانع قانونی، جذب سرمایه‌گذاری باکیفیت‌تر (نه فقط کمی)، و ایجاد پیوندهای عمیق‌تر با بخش خصوصی همسایگان است. تجربه مناطق آزاد موفق در جهان نشان می‌دهد که معافیت‌های مالیاتی و تسهیلات گمرکی alone کافی نیست؛ حکمرانی شفاف، زیرساخت باکیفیت و نیروی انسانی متخصص تعیین‌کننده است.

ارس امروز در مسیر تبدیل شدن به قطب اقتصادی شمال‌غرب قرار گرفته است، اما این مسیر هنوز با آزمون‌هایی روبه‌روست. اگر تخصص‌گرایی مدیریتی بتواند بروکراسی را کاهش دهد، سرمایه‌گذاری را پایدار کند و مرز را واقعاً به سکوی همکاری تبدیل نماید، این منطقه می‌تواند الگویی برای سایر مناطق آزاد ایران باشد. مردم مرزدار جلفا و خداآفرین، که دهه‌ها با ظرفیت‌های بالقوه و محدودیت‌های واقعی زندگی کرده‌اند، انتظار دارند این شتاب به آبادانی ملموس، اشتغال پایدار و خدمت‌رسانی بهتر منجر شود. آینده ارس نه در آمارهای کوتاه‌مدت، بلکه در توانایی تبدیل موقعیت استراتژیک به توسعه همه‌جانبه و فراگیر نهفته است.. ■

چین در صدر

در میان تلاطم ژئوپلیتیک و بازتعریف زنجیره‌های تأمین جهانی، رتبه‌بندی سالانه «مناطق آزاد جهانی سال ۲۰۲۶» که توسط fDi Intelligence، بازوی تخصصی گروه فایننشال تایمز منتشر شد، تصویری روشن از برندگان عصر جدید سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ارائه کرد. Guangzhou Development District چین با کسب مقام اول جهانی و عنوان بهترین منطقه صنعتی جهان، برتری خود را تثبیت کرد.

این منطقه که برای نخستین‌بار در رقابت شرکت کرده بود، نه فقط به‌خاطر جذب پروژه‌های بزرگ پیشرفته، بلکه به‌دلیل رشد قوی تعداد کارکنان و مستأجران بین سال‌های ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۵ و پذیرش فناوری‌های دیجیتال و هوش مصنوعی امتیاز بالایی کسب کرد. داوران عملکرد آن را نمادی از توانایی چین در تبدیل مناطق توسعه‌ای به موتورهای رشد باکیفیت دانستند.

در قاره آمریکا، Evolution Free Zone کاستاریکا با رتبه سوم جهانی و عنوان بهترین منطقه آزاد آمریکای لاتین، شگفتی‌ساز شد. این پارک که تنها دو سال از آغاز عملیاتش می‌گذرد، با تمرکز بر مشوق‌های سرمایه‌گذاری، زیرساخت هوشمند و آمادگی هوش مصنوعی (رتبه پنجم جهانی در این حوزه)، به یکی از مقاصد جذاب برای صنایع باارزش افزوده بالا تبدیل شده است. Las Américas Free Zone Park جمهوری دومینیکن نیز با رتبه ششم جهانی، جایگاه خود را به‌عنوان یکی از بازیگران مهم منطقه تثبیت کرد.

در اروپا، Katowice Special Economic Zone لهستان به عنوان برترین منطقه صنعتی قاره شناخته شد و در رتبه‌بندی کلی جهانی به مقام نهم رسید. داوران نقش این منطقه در ایجاد اشتغال، بازسازی اقتصادی جنوب لهستان و انطباق با شرایط ناپایدار ژئوپلیتیک از جمله ورود به بخش‌های استراتژیک و حمایت از بازسازی اوکراین را ستودند.

این نتایج نشان می‌دهد که در جهانی پر از تعرفه‌ها و نااطمینانی تجاری، مناطق آزاد موفق آن‌هایی هستند که نه تنها مشوق‌های سنتی ارائه می‌دهند، بلکه زیرساخت دیجیتال، خدمات پس از سرمایه‌گذاری و انعطاف‌پذیری عملیاتی را در اولویت قرار می‌دهند. Guangzhou با ترکیب مقیاس و نوآوری، و مناطق آمریکای لاتین و اروپا با چابکی و تمرکز بخشی، مسیر آینده را ترسیم می‌کنند: موفقیت در جذب سرمایه دیگر صرفاً به مالیات پایین وابسته نیست، بلکه به توانایی تبدیل منطقه به اکوسیستم پایدار و هوشمند بستگی دارد.. ■

پرواز مستقیم کیش-یزد

شرکت هواپیمایی رایمون از امروز، جمعه ۲۹ آبان ۱۴۰۵، پروازهای مستقیم هفتگی در مسیر کیش-یزد-کیش را آغاز کرد. این مسیر که دو روز در هفته -سه‌شنبه و جمعه- برقرار می‌شود، گامی تازه در توسعه شبکه پروازی فرودگاه بین‌المللی کیش و تسهیل دسترسی مسافران به یکی از قطب‌های گردشگری و تاریخی کشور به شمار می‌رود.

بر اساس برنامه اعلام‌شده، پروازهای جمعه ساعت ۲۰:۱۰ در فرودگاه کیش فرود می‌آیند و ۲۰:۵۰ به مقصد یزد پرواز می‌کنند. پروازهای سه‌شنبه نیز ساعت ۰۸:۲۵ وارد کیش شده و ساعت ۰۹:۰۰ عازم یزد می‌شوند. رایمون، ایرلاین خصوصی نسبتاً تازه‌تأسیس با پایگاه اصلی در رشت و ناوگان امبرائر ERJ-۱۴۵، این مسیر را به فهرست مقاصد خود افزوده است.

این برقراری پرواز در حالی رخ می‌دهد که کیش به‌عنوان منطقه آزاد و مقصد اصلی گردشگری ساحلی ایران، همواره به دنبال گسترش اتصال هوایی با شهرهای داخلی بوده است. یزد، با بافت تاریخی منحصربه‌فرد و ثبت جهانی یونسکو، مقصدی رو به رشد برای گردشگران فرهنگی و مذهبی است. اتصال مستقیم این دو نقطه می‌تواند جریان مسافران را در هر دو جهت تقویت کند: ساکنان و گردشگران یزد آسان‌تر به جزیره دسترسی پیدا می‌کنند و مسافران کیش نیز بدون نیاز به توقف در تهران یا شهرهای میانی، به مرکز ایران سفر می‌کنند.

تحلیل‌گران صنعت حمل‌ونقل هوایی معتقدند چنین مسیرهای کوتاه‌برد و منطقه‌ای، هرچند از نظر ظرفیت محدود (ناوگان کوچک رایمون حدود ۵۰ صندلی دارد)، می‌توانند به کاهش فشار بر مسیرهای زمینی و افزایش رقابت میان ایرلاین‌ها کمک کنند. در سال‌های اخیر، توسعه شبکه پروازی داخلی با ورود بازیگران خصوصی مانند رایمون، نشان‌دهنده تلاش برای پاسخ‌گویی به تقاضای واقعی مسافران و کاهش وابستگی به چند شرکت بزرگ است. با این حال، پایداری این پروازها به میزان استقبال مسافران، ثبات قیمت بلیت و مدیریت هزینه‌های عملیاتی بستگی دارد.

در سطح کلان‌تر، اتصال کیش و یزد نمادی از تلاش برای پیوند دادن اقتصاد گردشگری ساحلی با گردشگری فرهنگی-تاریخی است. اگر این مسیر با نرخ اشغال مناسب ادامه یابد، می‌تواند الگویی برای برقراری خطوط مشابه میان دیگر مقاصد گردشگری ایران شود و به تدریج، نقشه هوایی داخلی را متنوع‌تر کند. ■

